

40 ANYS DE L'ARXIU COMARCAL DEL BAIX EBRE

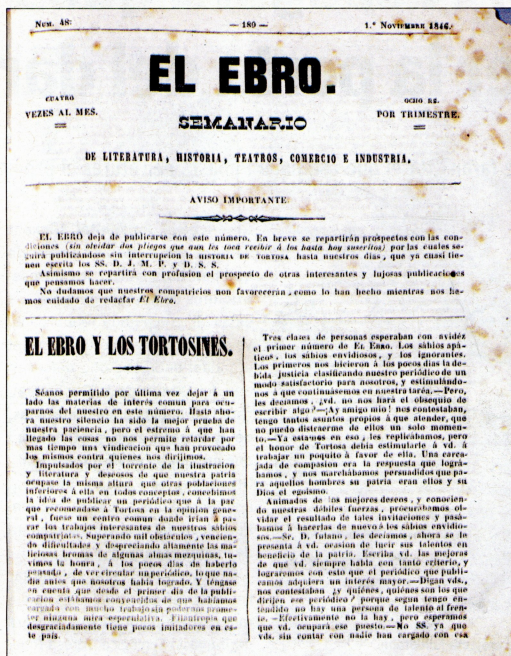
Les col·leccions

Albert Curto Homedes

Els fets

És sabut que el principal objecte de treball dels arxius són els fons documentals, és a dir el que s'entén per aquella documentació estructurada orgànicament que reflecteix l'activitat administrativa, social o personal del seu titular. Des del punt de vista arxivístic, és més important la valoració d'aquest conjunt que el document solt, ja que això ens permet, des del punt de vista de reconstrucció històrica, refer les línies bàsiques del que ha estat una administració, una institució, una associació o un personatge. Això no obstant, als arxius també es guarden el que anomenem col·leccions, conjunts documentals no orgànics, agrupats artificialment per un agent extern (per exemple un col·leccionista) d'acord amb les similituds o identitats de tipologies documentals.

A l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre són varies les col·leccions que s'hi conserven, algunes de les quals molt rellevants. En primer terme destaquem l'hemeroteca, amb premsa d'àmbit local (des de l'Ebre de 1845) amb més d'un centenar de capçaleres (bona part d'elles les tenim ja digitalitzades i es poden consultar al web xacpremsa). Certament, es tracta d'un conjunt hemerogràfic dels més importants conservats en un arxiu d'estes característiques, fet que al mateix temps ens indica l'alt grau

de dinamisme cultural de Tortosa a cavall entre el segle XIX i XX.

També és molt consistent la col·lecció de discos de vinil (28.000) de l'antiga Ràdio Tortosa, que s'inicia a la dècada de 1950 o els més de 6.000 cartells d'esdeveniments

culturals, esportius i festius. Menció a part mereix la col·lecció bibliogràfica. Abans que en el 1932 es creés la Biblioteca Popular, a Tortosa només coexistien les biblioteques d'entitats associatives, com les de l'Ateneu o el Círculo de Artesanos que, un cop

desaparegudes, part dels seus llibres passaven al municipi, en concret a l'arxiu municipal, que exercia així una mena de biblioteca embrionària i pionera. Avui comptem en esta col·lecció bibliogràfica al voltant de 12.000 volums, força d'ells del segle XIX.

Amb menor proporció s'hi conserven d'altres col·leccions prou atractives com són la dels goigs, la de les invitacions, dels programes de festa major, cartografia, postals, reglaments, romanços, etc. En este apartat també hi podriem incloure les fotografies, però, això sí, aquelles que no pertanyen a un fons específic personal d'autor, sinó les que ens han arribat soltes, moltes d'elles d'autors desconeguts.

Finalment, cal remarcar que un valor propi de segons quines col·leccions, és precisament la seua vulnerabilitat, ja que sovint solen presentar un suport documental feble i amb una funció no pensada per a la perdurabilitat, d'aquí que siga especialment agraït disposar d'elements documentals difícils d'haver-se conservat i que abans no eren motiu de preservació arxivística. Com festariem tenir tiquets de passatge del vapor Anita, programes de festa del segle XIX o cartells de mítings polítics de la República.

L'opinió

Ximo Rambla

Editor-Gerent del Setmanari l'Ebre

Enquadernació o digitalització. Espero poder justificar la dicotomia d'una persona que com jo, que fa més de quaranta anys que dirigeix o edita un setmanari d'informació d'àmbit territorial, manté la necessitat de preservar en model llibre els números que s'editen, i a la vegada defensa la cessió dels documents a professionals com els de l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre per la seva posterior digitalització. D'una banda, es manté l'essència del producte, de poder-lo consultar d'una manera manual, pràctica i veraç, però, per una altra part, resulta indispensable apropar el patrimoni cultural, i en este cas el periodístic, d'una forma efectiva a través dels elements d'accés universal que ens permeten les actuals tecnologies.

Hi haurà res millor que puga explicar l'evolució social, política, cultural o esportiva de les Terres de l'Ebre que un mitjà com el SETMANARI L'EBRE? Estar disposat en un arxiu comarcal com el nostre és, i serà, la millor garantia perquè la història que hem escrit junts estiga a disposició de tots per igual i per sempre. I per tenir-ho al dia i a l'abast de tothom cal demanar recursos públics que ho facin possible.

El detall

Una curiosa col·lecció de l'Arxiu, més enllà de les més conegudes que solien tenir més present (fotografies, cartells, gravats, discos, mapes, premsa) és la dels reglaments i estatuts d'entitats associatives i/o organismes administratius. Se solien publicar, a manera d'opuscles, a fi que tots els associats, membres o usuaris tinguessen a l'abast aquelles normes que regien l'activitat d'aquell ens. Es conserven els reglaments editats de les comunitats de Regants, del Mercat Municipal (1890); Hospital i sanatori municipal de Tortosa (1937); de l'Ateneu de Tortosa (1930); de l'Orfeó Tortosí (1911); Club de Tennis de Tortosa (1943); del Laboratori Municipal (1924) i molts d'altres. Per les seues singularitats destacariem el reglament de la Societat de Cambrers i Cuiners (1922) o el de l'Ajuntament Popular de Tortosa (1872), per posar dos exemples. Sovint els reglaments ens aporten informació de gran interès sobre el context en el qual van ser redactats. El del centre del Comerç de 1914, per exemple, prohibeix als socis qualsevol discussió sobre política o religió. El del cementiri municipal de 1934, entre altres restriccions no deixa que ni a l'interior ni a les portes del mateix es distribuïsquen targetes o es practiquen agències, és a dir, que es fes publicitat de serveis vinculats amb la qüestió de la mort.

L'interès

Tradicionalment, els documents singulars que pertanyen a col·leccions han estat i solen estar vinculats a diferents tipus de difusió. Precisament l'interès que desperten les seues característiques són el que han motivat la seua agrupació i preservació, i alhora el que també motiva que s'inclouguen en les més variades publicacions o exposicions. No és cap novetat dir que en l'origen de molts museus hi ha col·leccions particulars d'objectes que tenen entre si algun lligam artístic, funcional, territorial o històric. De la mateixa manera hi ha col·leccions documentals que també han contribuït al bastiment de mostres permanents de museus i arxius. En alguna ocasió, quan el conjunt de la col·lecció ho ha permès, s'ha exposat o editat íntegrament, però sovint el que acostuma a passar és que es requereixen elements concrets de la col·lecció per a il·lustrar alguna publicació o per a formar part d'una mostra. Així ha estat en el cas de les col·leccions dipositades a l'Arxiu, tant en propostes de creació pròpia com en les externes. En un moment on el llenguatge visual és prioritari, no

ens ha d'estranyar que en relatar una parcel·la de la nostra història emprésem el recurs gràfic que, sens dubte, ens ha d'ajudar a contextualitzar el relat. D'aquí l'interès, més enllà de l'intrínsec com a peces documentals, que tenen les col·leccions custodiades a l'Arxiu. Sempre hi haurà algun investigador, o alguna entitat que en les seues propostes de difusió vulguen incloure algun programa de mà, algun cartell, alguna entrada o alguna invitació de temps passats.